

muzej novejše in sodobne zgodovine slovenije
museum of contemporary history of slovenia

Celovška cesta 23, 1000 Ljubljana, T: +386 1 300 96 10, E: info@muzej-nz.si, www.muzej-nz.si

Razstava o zgodbah slovenskih izseljencev, njihovih potomcih in povratku v Slovenijo

V Muzeju novejše in sodobne zgodovine Slovenije (MNSZS) bo od 26. oktobra 2023 do 23. januarja 2024 na ogled razstava *Iz domovine v domovino: vračanje slovenskih izseljencev in njihovih potomcev v Slovenijo po letu 1990*. Obiskovalci si lahko ogledajo strnjen prikaz izseljevanja s slovenskega etničnega prostora od 19. stoletja naprej, s poudarki na pomembnejših zgodovinskih dogodkih, ki so vplivali na njegov potek. V središču so življenjske zgodbe »povratnikov« različnih generacij.

Izven meja Republike Slovenije po neuradnih ocenah živi okrog pol milijona Slovencev in oseb slovenskega rodu, od tega okrog 130.000 v zamejstvu, ki se še vedno identificirajo s slovenstvom. Nekateri izmed njih so bili v Sloveniji rojeni in so se potem preselili v tujino, nekateri še nikoli niso bili v Sloveniji, nekateri so jo že obiskali, spet nekateri se v Slovenijo redno vračajo. So pa tudi taki, ki so se odločili, da bo Slovenija (znova) postala njihov dom, tako imenovani »povratniki«.

V MNSZS so se lotili raziskovanja izseljevanja s slovenskega etničnega prostora od 19. stoletja naprej, pri tem so bili pozorni na pomembnejše zgodovinske dogodke, ki so vplivali na izseljevanje. Razstava v središče postavi življenjske zgodbe »povratnikov« različnih generacij. Vsaka zgodba prinaša svojstven pogled na življenje v izseljenstvu, razlog za izselitev in nato spet vrnitev v matično domovino oziroma domovino svojih prednikov ter tako odstira posamezna poglavja v zgodovini slovenskega izseljenstva.

Razlogi za izselitev in nato povratek v Slovenijo so različni, kot so različne življenjske zgodbe, ki so jih avtorjem razstave odstrli posamezniki; to so kustosinja Barbara Kočever, kustos Sebastian Korenič Tratnik in strokovna sodelavka v muzeju Stella Cavalleri. Razlogi za izselitev so predvsem ekonomski in družbeni, v določenem obdobju tudi politični, nemalokrat pa je odločitvi botrovala ljubezen.

Kaj pa vrnitev v Slovenijo? Povratniki so do Slovenije ves čas izseljenstva naklonjeni, predvsem do slovenske kulture in običajev. Leta 2004 opravljena raziskava, ki jo je opravil ZRC SAZU je pokazala, da so med najpogostejšimi razlogi za vrnitev domotožje, domoljubje, družinske vezi, dedovanje in upokožitev. V obrazstavnem katalogu je **dr. Miha Zobec z Inštituta za slovensko izseljenstvo in migracije pri ZRC SAZU** v uvodni besedi zapisal, da *»povratništvo kljub vsemu ostaja eno najmanj raziskanih poglavij migracijskega procesa, zato velja doprinose k poglobljanju védenja vsekakor pozdraviti. Posebej, če so pred nami življenjske zgodbe, kakršne ponuja pričujoča razstava. Prav te lahko ustaljene predstave postavijo pod vprašaj in nas podučijo tako o kompleksnosti razlogov za »povratek« kot o vživljanju v (nekdanje) okolje.«* Vse zgodbe ob povratku imajo skupno točko – doumevanje sprememb, ki so nastale med izseljenstvom. *»Povratništva ni mogoče enostavno razumeti kot vrnitve v »rodni« oz. »stari kraj«, kot so izseljenci navadno označevali izvorno območje. Ta je bil namreč podvržen spremembam, socialni stiki, ki so jih migranti gojili pred odhodom, so se spremenili ali zamrli, saj se je skupnost spremenila. Tudi selivci so se v okolju*

Več informacij:

Barbara Kolenc, barbara.kolenc@muzej-nz.si, 01 300 96 33

muzej novejše in sodobne zgodovine slovenije
museum of contemporary history of slovenia

Celovška cesta 23, 1000 Ljubljana, T: +386 1 300 96 10, E: info@muzej-nz.si, www.muzej-nz.si

priselitve predrugačili, tako da so ob prihodu »stari kraj« opazovali z drugačnimi očmi kot ob odhodu«, pojasnjuje dr. Miha Zobec.

Razstava nudi vpogled v **17 različnih zgodb povratnikov v Slovenijo**. Med njimi študentke **Amire Elkanawati**, rojene v Egiptu in potomke ene izmed aleksandrink, ki so od 2. polovice 19. stoletja naprej hodile na delo v Egiptu predvsem kot dovilje in varuške. Amirina prababica je ostala v Egiptu v 30. letih 20. stoletja in si ustvarila družino. **Jožica Čeč Drese** se je zaljubila v Nizozemca, po upokojitvi se je skupaj z njim vrnila v Slovenijo. **Anton Malenšek** se je rodil v belokranjski kmečki družini leta 1938 in v šestdesetih odpotoval v Ameriko ter se leta 2015 vrnil v Slovenijo.

[FOTO: Stavkajoči rudarji, med njimi tudi slovenski izseljenci s svojimi družinami iz Claridga. Pennsylvania, ZDA, 1910. Foto: avtor neznan, hrani Muzej novejše in sodobne zgodovine Slovenije.](#)

[FOTO: Zdomci \(»Gastarbeiterji« ali gostujoči delavci\) na železniški postaji. Ljubljana, Slovenija, februar 1974. Foto: Svetozar Busić, hrani Muzej novejše in sodobne zgodovine Slovenije.](#)